

Aan de leden van de vaste Kamercommissies VWS en J&V

Datum

23 januari 2024

Ons kenmerk

AMS-CBB-230124-001

Betreft / Onderwerp

WGO Jeugd op 29 januari a.s.

Doorkiesnummer

088-3682433

Email contactpersoon

maaike.vanderaar@fnv.nl

Bijlage(n)

-

Geachte leden van de vaste Kamercommissies VWS en J&V,

Wij schrijven u naar aanleiding van het komende WGO Jeugd op 29 januari a.s. Naar verwachting zal dit debat goed gevuld worden met de aankomende bezuinigingen en hervormingen. Daar leveren wij, namens medewerkers, graag onze input over aan. Wij doen dat uitgebreid, omdat we ons bewust zijn van het feit dat er zich onder u veel nieuwe woordvoerders bevinden, waarbij we de gelegenheid aangrijpen u uitgebreid te informeren over de standpunten van medewerkers.

Inleiding

Dat de jeugdzorg hervormd moet worden, is een stelling waarvoor wij al sinds 2017 strijden. En waar medewerkers destijds niet zelden voor zijn weggehoond. In 2020 volgde eindelijk de erkenning; de jeugdzorg gaat hervormd worden. Maar vervolgens is de invulling niet (geheel) naar onze zin. In deze brief willen wij u in hoofdlijnen meenemen in hoe FNV Jeugdzorg aankijkt tegen de jeugdzorg en die hervormingen.

Voordat er nog meer tijd en geld wordt besteed aan ondoordachte maatregelen, wil de FNV nogmaals de voorstellen uit ons advies de [Jeugdsprong](#) uit 2020 onder uw aandacht brengen. Dit advies is opgesteld in een brede denktank, waarin bijvoorbeeld wordt gepleit voor concrete maatregelen die genomen kunnen worden om structureel te investeren in de civil society, preventie, gezinnen meer zeggenschap te geven en de autonomie en deskundigheid van professionals te vergroten.

DEEL I -DE INHOUD

Beweging naar de voorkant

Ten aanzien van de beweging naar de voorkant pleiten wij voor multidisciplinaire jeugdteams (geen generalisten, maar multi expertise), inclusief veiligheidsexpertise, die aan de voorkant goede triage kunnen doen en lichte hulpvragen kunnen oppakken en/of erger kunnen voorkomen.

Deze teams moeten georganiseerd worden door en in gemeenten en door de gemeenten betaald worden, maar de medewerkers moeten niet in dienst zijn bij de gemeenten. Anders is de gemeente zowel opdrachtgever als controleur als uitvoerder als financier en concurrerende werkgever ineen.

Het kwaliteitsregister en aansprakelijkheid, het specifiek op de werkzaamheden toegespitste cao en autonome vrijheid om vanuit praktische wijsheid het beste te doen, vraagt om een knip tussen werkgeverschap (met instructierecht op de uitvoering van je dienstverband) en de rol van opdrachtgever, financier, en controleur.

Medewerkers kunnen anders in ongewenste spagaten terecht komen. Tussen werkopdrachten van de werkgever (gemeente), opdrachtgever (gemeente) financier (gemeente), controleur (gemeente). En voor hun verantwoordelijkheid afhankelijk worden van hun relatie met die gemeente in al haar rollen. En daarmee hun onafhankelijke positie verliezen.

Handhaaf en faciliteer ook de (huis)artsen als verwijzer. En organiseer en faciliteer de POH. Hiermee vormen (huis)artsenzorg en sociaal domein samen een toegankelijke en sterke 'eerstelijns'. Een stichting-constructie met een duurzame subsidierelatie zou het meest passend zijn.

Regionalisering

De inkoop van (hoog)specialistische zorg is een taak van gemeenten. Dit leidt tot versnippering, rechtsongelijkheid, de schaal is te klein en kosten onvoorspelbaar. De gemeente als financier kruipt soms ook op de stoel van de professional. Iets wat absoluut vermeden moet worden.

Het wetsvoorstel om gemeenten te dwingen regionaal in te kopen volgen wij niet. Niet alleen is hiermee weer een extra laag geboren, maar deze is ook ondoorzichtig. En vanuit de positie van cliënt, medewerker en burger: niet gekozen en niet rechtstreeks te beïnvloeden. De kansen op invloed van adviesbureaus zullen waarschijnlijk wel toenemen.

Daarnaast geloven wij niet dat de problematiek van regio's die niet werken, en zelfs uit elkaar vallen, aangepakt kan worden door gemeenten dan te dwingen er samen uit te komen. Dat is o.i. een nogal schoolse 'oplossing' van een veel dieperliggende problematiek; budgettair, politiek, ambtelijk.

Op basis van onze uitgangspunten dat professionals en cliënten zeggenschap over het zorgaanbod dienen te hebben, is ons advies: eerstelijns jeugdzorgprofessionals, (hoog)specialistische jeugdzorgprofessionals, jeugdbescherming, cliënten en ervaringsdeskundigen beslissen samen over het zorgaanbod en de zorginzet. De kaders waarbinnen zij dat doen, kunnen landelijk worden vastgesteld. Bijvoorbeeld de afbakening, kwaliteitskaders of kaders waaraan aanbieders moeten voldoen.

Deze samenwerkingsverbanden, als ook de (hoog)specialistische jeugdzorg wordt wat ons betreft gefaciliteerd en gefinancierd door het Rijk. Dat komt rechtsgelijkheid voor medewerkers en gezinnen ten goede en zal heel veel tijd,- en geldverslindende lagen schelen.

De inkoop,- en verantwoordingsadministratie kan eindelijk geüniformeerd (en geminimaliseerd) worden. Er kan aan georganiseerde en duurzame kennisontwikkeling en kennisdeling worden gewerkt. Landelijke (kwaliteits)kaders voor organisaties en werkgevers worden logischer, evenals landelijke tarieven. Er ontstaat dan ook eindelijk centrale regie en centrale coördinatie.

En daarmee ook centrale verantwoordelijkheid. Ook m.b.t. tijdige investeringen in ontwikkelingen en,- personeel.

Ter inspiratie is de gemeente Peel en Maas een werkend voorbeeld. Gek genoeg wel door alle partijen omarmd, inclusief VWS en VNG, maar niet massaal gekopieerd. Waarom niet, is ons een raadsel. Of misschien wel; tekenend voor het gebrek aan lerend vermogen binnen de organisatie van de jeugdzorg.

Reikwijdte

Ten aanzien van de keuzes over de reikwijdte van de jeugdhulpplicht en werken aan het normaliseren van vraagstukken waar jeugdigen tegenaan lopen, pleiten wij voor centrale regie op welke organisaties welke hulpvragen mogen beantwoorden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het opstellen van landelijke kaders als: maatschappelijke organisaties, die voldoen aan Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO), het volgen van de juiste cao, het maximeren van winsten, ontschotte en platte organisaties, kwaliteitseisen voor werkgevers, minimale administratie, innovatiekracht, en natuurlijk de aanwezigheid van kennis en scholing op de vragen van cliënten.

Op basis van landelijke logische en redelijke (kwaliteits)eisen kan er al heel wat toegewerkt worden naar 'minder'. Maar dan op basis van inhoudelijke redenen, met positieve financiële gevolgen. En niet op basis van financiële paniek, ten koste van de inhoud.

Betrek daarbij degenen die het beste weten wat er speelt in de praktijk, de jeugdzorgprofessionals, die de richtlijnen voor deze afbakeningen het best zelf kunnen ontwikkelen, samen met eerstelijns jeugdzorgprofessionals uit andere gemeenten en regio's.

Advies Raad van State

Dat de eerste stap in de uitwerking van de Hervormingsagenda Jeugd waarin maatregelen zijn opgenomen om het functioneren van het stelsel van jeugdzorg te verbeteren aan alle kanten rammelt, is triest maar waar. De vraag van de Afdeling advisering van de Raad van State waarom de regering er in het wetsvoorstel voor verbetering van de beschikbaarheid van de jeugdzorg niet voor heeft gekozen om de kindbeschermingsmaatregelen, jeugdreclassering en enkele specialistische vormen van jeugdhulp vanuit het Rijk in te kopen en te financieren zou geen eye opener moeten zijn. Het wordt tijd om dergelijke wezenlijke adviezen over te nemen.

Privacygevoelige informatie

Dat de focus op de bezuinigingen ten koste is gegaan van de inhoud blijkt ook uit de reactie op het wetsvoorstel van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) die aangeeft dat de onderbouwing en daarmee de zorgvuldigheid van het wetsvoorstel mateloos tekortschiet doordat onvoldoende duidelijk is waarom daarvoor veel privacygevoelige informatie van jongeren en ouders moet worden gedeeld. Deze zorg versterkt zich nog, door de beweging van veel gemeenten om de toegang in te besteden en daarmee is deze privacygevoelige informatie ook meteen 'eigendom' van de lagere overheden. Medewerkers maken hiertegen groot bezwaar. Wij gaan ervan uit dat lessen uit het verleden ook u hebben geleerd hier nu uitvoerig bij stil te staan.

Jeugdbescherming

Het samenvoegen van de onderdelen van de jeugdbeschermingsketen, 'het toekomstscenario', is niet per se omarmd door FNV. Al was het maar omdat medewerkers kiezen voor een onderdeel of bepaalde doelgroep, en dus niet vanzelfsprekend voor andere onderdelen of doelgroepen. Ondanks de enorme personele tekorten wordt bij veranderingen te vaak vergeten dat medewerkers niet willoos en ook niet rechteloos zijn. In de hervorming van de jeugdbescherming is, en wordt, niet nagedacht over de personele gevolgen, noch een regeling daartoe. Een kapitale fout. Eentje waarvoor we hebben gewaarschuwd.

Dan de organisatie: Veilig Thuis en de RvdK kunnen o.i. worden samengevoegd in een organisatie waar gemeld en onderzocht kan worden. Deze organisatie moet in staat worden gesteld (dus de middelen hebben) voor multi-expertise. Zoals klinische, gedragsdeskundige, medische, forensische en juridische expertise. Maar voor het behoud van checks and balances, voor zowel cliënt als medewerker, zou de uitvoering van een maatregel los georganiseerd moeten worden van deze meld,- en onderzoeksorganisatie.

Als de rechtbank besluit tot een maatregel, ligt de uitvoering en regie bij de gecertificeerde jeugdbeschermingsinstelling (GI). Die GI wordt wat ons betreft door het Rijk gefinancierd en gefaciliteerd. Dat geldt ook voor de jeugdreclassering. Met alle redenen die we ook zien voor het faciliteren en financieren van de (hoog)specialistische jeugdzorg, en die we beschreven in DEEL V.

Sterker; het hele idee van het 'vermarkten' van zorg voor kinderen, en zeker hen die in hun ontwikkeling worden bedreigd, is o.i. een zotte keuze geweest. Het zorgen voor, en beschermen van kinderen is een publieke taak die absolute rechtsgelijkheid en eenduidige aansturing vereist. Ook voor medewerkers.

Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) wil een eerlijke balans tussen de betrokken partijen in een rechtszaak waarborgen. Wij vinden dat ouder(s) en kind(eren) recht moeten hebben op kosteloze juridische bijstand zodra er sprake is van contacten met de jeugdbeschermingsketen. Waarbij het kind ook eigen bijstand moet krijgen.

De uitgangspunten zoals genoemd door de overheid volgen wij: "de beschikbaarheid van passende (jeugd)hulp, rechtswaarborgen en rechtsgelijkheid, tegenspraak en het hanteren van begrijpelijke, toetsbare werkwijzen". Maar het is diezelfde overheid die de uitvoering daarvan verzaakt.

DEEL II

Besparingen voorop

In de Hervormingsagenda jeugd staan de bezuinigingen die de diverse maatregelen met zich mee moeten brengen voorop. Deze moeten oplopen tot € 1 miljard euro vanaf 2027, waarvan over ruim € 650 miljoen overeenstemming tussen rijk en VNG is over de mogelijke haalbaarheid. De rest is met meer onzekerheden omgeven.

Dit is niet nieuw, want ook in het verleden heeft hervorming als reclame (windowdressing) kwaliteitsverbetering, maar is er altijd een bezuinigingsmotief: de Jeugdwet in 2015, de invoering van Wmo (2015), Wlz (2015) en Zvw (2006).

Bezuiniging *in* de zorg van tafel

Laten we met de deur in huis vallen: de bezuinigingen van zo'n 25% *in* de jeugdzorg moet van tafel. Wat duidelijk moet zijn is dat we hiermee niet eens per se vragen om 'meer' geld. Wij denken namelijk dat er bespaard kan worden op de jeugdzorguitgaven. Maar dan vooral door de jeugdzorg anders te organiseren.

Wat verder belangrijk is, is dat een derde van het jeugdzorgbudget niet naar de zorg gaat. Maar naar lagen *aan* de zorg. De mensen *in* de zorg hebben het nakijken. Er zijn wachtlijsten, de kinderen in zorg krijgen niet de zorg en aandacht die nodig is. Terwijl de werkdruk en administratie voor de medewerkers veel te hoog is en ieder dubbeltje loon of basisvoorzieningen voor het leveren van zorg bevochten moet worden.

Bezuinigen op de lagen *aan* de zorg zou dus in de lijn der logica liggen. Ook uit inhoudelijk oogpunt. Maar de bezuiniging komt toch ook terecht *in* de zorg. Terwijl de lagen *aan* de zorg zelfs nog verder uitbreiden. Wij vinden dat onbegrijpelijke keuzes. Het is heel belangrijk dat verdere uitputting in de zorg wordt voorkomen en bezuinigingen *in* de zorg worden stopgezet.

Toegekend budget jeugdbescherming

Afgelopen jaar hebben jeugdbeschermers 6 maanden (!) werk onderbroken. Dit naar aanleiding van een rapport van Significant Public over werkdruk en een verantwoorde caseload. Een werkdruk die al jaren oploopt en waarbij de aanpak daarvan al jaren niet adequaat wordt opgepakt. Wat leidt tot verloop, verzuim, stagnerende instroom van nieuwe medewerkers en kwaliteitsverlies. Dit was dan ook de reden dat jeugdbeschermers zelf het heft in handen namen.

Tegelijk met deze acties zijn er ook gesprekken geweest over het toekennen van extra geld, specifiek bedoeld voor de werklasterlaging van jeugdbeschermers. Ergo; tijd en aandacht voor kinderen. Dat ging om 45 miljoen eenmalig in 2023. Waarna er vanaf volgend jaar structureel 50 miljoen is toegezegd.

Die 45 miljoen is voor een deel besteed aan de Raad voor de Kinderbescherming. De resterende 33,5 miljoen is zagezegd 'niet besteed', en dan valt het zagezegd 'vrij'. En dat terwijl we, als gevolg van die langdurige werkonderbrekingen, een convenant met werkgevers hebben afgesloten. Wat toch een heel duidelijk plan is dat en hoe we gaan werken aan het verlagen van die werkdruk. De gelden waren daarmee wel bestemd.

Het kan niet zo zijn dat dit geld nu niet ten gunste komt van de werklasterlaging van medewerkers, wegens een late betaling of een nagelaten inzet van deze middelen. Zij hebben part noch deel aan deze gang van zaken. Het geld behoort, na 6 maanden vechten, toe aan werklasterlaging van jeugdbeschermers. En daarmee tijd en aandacht voor gezinnen en noodzakelijke ontwikkelingen.

Inhoud krijgt tweede plaats

De inhoud van de maatregelen van de Hervormingsagenda blijkt duidelijk op een tweede plaats te komen. In de handreiking aan gemeenten staat al dat deze is bedoeld om handvatten te geven voor de uitvoering van de maatregelen waar een besparingsopbrengst aan is gekoppeld. Deze begint dan ook met een overzicht van het berekende besparingspotentieel van de maatregelen die inhoudelijk in de handreiking worden besproken.

Daarbij valt op dat veel maatregelen nog niet concreet uitgewerkt zijn maar bijvoorbeeld onderdeel zijn van de acties uit het implementatieplan Hervormingsagenda en activiteiten in het kader van aanpalende domeinen en toegang. Terwijl de methoden domein overstijgend werken wel al opgenomen zijn in het besparingspotentieel.

Niets geleerd van evaluaties

Het is onbegrijpelijk dat er ondanks diverse evaluaties van de Jeugdwet, waaruit blijkt dat gelijktijdig bezuinigen en hervormen geen goede keus is geweest, niet is geleerd van de desastreuze gevolgen die dat heeft gehad voor de jeugdhulp. Keer op keer is gebleken dat de gesprekken over de bezuinigingen alsnog verbetering van de jeugdzorg in de weg hebben gezeten en het geld te veel leidend is geweest. Het advies van de SER om eerst te bepalen welke hulp jongeren nodig hebben, vervolgens te kijken naar de werkdruk bij jeugdzorginstellingen en pas daarna te kijken naar hoe dat betaald moet worden, wordt nu helaas weer genegeerd.

Tot slot

Wij hopen u hiermee voeding te hebben gegeven voor uw Wetgevend Overleg op 29 januari. Onze input komt niet uit de lucht vallen, maar is samengesteld in een door ons geïnitieerde brede denktank. Waarin kinderen, jongeren, professionals, progressieve werkgevers en gemeenten, wetenschappers, onderzoekers, kinderopvang, onderwijs en vele deskundigen onbezoldigd hebben meegedacht. De adviezen zijn grondig doordacht en bleken bij petitie ook breed gedragen. Wij gaan er daarmee vanuit dat u deze input op waarde zal schatten. Vanzelfsprekend zijn we altijd bereid om zaken toe te lichten of uit te leggen. Wij wensen u veel wijsheid met uw belangrijke taak!

Vriendelijke groet,

Maaïke van der Aar
Bestuurder FNV jeugdzorg
06-11149305